บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

รายงานฉบับนี้เป็นผลจากการดำเนินโครงการวิจัยในพื้นที่พรมแดนแม่น้ำเมยซึ่งทางฝั่งไทยเป็นบริเวณอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ฝั่งพม่าเป็นรัฐกะเหรี่ยง ในระยะเวลาสามปี (2545-2548) โดยใช้วิธีการค้นคว้าเอกสาร สัมภาษณ์ผู้รู้ ร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมและพิธีกรรม ติดตามข่าวสาร และพูดคุยสอบถามผู้คนในพื้นที่ และสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมทั่วไปในหมู่บ้านแม่หละไทย แม่หละยาง แม่หละคี แม่หละโพคี บ้านท่าสองยาง และศูนย์อพยพแม่หละ งานวิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มอำนาจและผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธ์ที่อยู่บริเวณพรมแดนแม่น้ำเมย ที่มีการปรับเปลี่ยนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน งานวิจัยสนใจว่าแต่ละกลุ่มในท่ามกลางความสัมพันธ์นั้นมีความพยายามที่จะควบคุม ช่วงชิง ต่อรอง หรือโต้ตอบซึ่งกันและกันอย่างไร

จากการศึกษาได้ข้อสรุปที่สำคัญว่า ผู้คนในบริเวณพรมแดน ทั้งคนเมืองที่โยกย้ายเข้ามาและคนกะเหรี่ยงที่อยู่แต่เดิม มีความสัมพันธ์ทางการค้าและทางสังคมและวัฒนธรรมกันมาเป็นเวลายาวนาน การสถาปนาน้ำเมยเป็นเส้นกั้นเขตแดนเกิดขึ้นในภายหลัง เป็นการกำหนดตามอุดมการณ์ของการปกป้องอธิปไตยและการบริหารดินแดนของรัฐชาติสมัยใหม่ ความพยายามของรัฐชาติที่จะควบคุมความเคลื่อนไหวของคนและสิ่งของข้ามแดนนั้นดูจะได้ผลน้อย เพราะช่องทางการค้านอกระบบมีอยู่มากบนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคมและการต่อรองระหว่างผู้คน กลุ่มอำนาจทั้งต่างประเทศ ในประเทศและท้องถิ่น นโยบายของรัฐเองบางช่วงเอื้อต่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายแดนของกลุ่มอำนาจบางกลุ่ม นโยบายอาจไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติเนื่องจากไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์และความเป็นจริงในพื้นที่ หน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานในพื้นที่ไม่มีเอกภาพในการปฏิบัติ ทำให้มีช่องทางสำหรับคนและสินค้า''นอกระบบ''อยู่เสมอ

แม่น้ำเมยทำหน้าที่เส้นแบ่งเขตของความเป็นชาติน้อยมาก พรมแดนแม่น้ำเมยแท้จริงครอบคลุมสองฝั่งเมย และมีขอบเขตอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้สร้างอัตลักษณ์ของความเป็นคนบริเวณแม่น้ำเมย ที่ทั้งหาประโยชน์และปกป้องผลประโยชน์ของพื้นที่พรมแดน ขอบเขตนี้อาจจะเป็นขอบเขตที่มองไม่เห็น แต่จะรู้สึกได้เมื่อคนภายนอกเข้าไป ความไม่ไว้วางใจคนภายนอก เป็นเส้นแบ่งอย่างหนึ่งระหว่างคนภายในพรมแดนแม่น้ำเมยกับคนที่อยู่นอกพรมแดน อีกทั้งกั้นไม่ให้ ''คนแปลกหน้า''เข้าไปหาผลประโยชน์อย่างง่าย ๆ ในพื้นที่แห่งนี้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เห็นได้ชัดในการแต่งกาย อาหาร ฯลฯ แต่อัตลักษณ์ของความเป็นคนในพื้นที่พรมแดนจะแสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน การประท้วงนโยบายการโยกย้ายผู้อพยพม้งมาอยู่ในพื้นที่พรมแดน การประท้วงการกระทำที่ไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่รัฐ

การเรียกร้องให้องค์กรระหว่างประเทศมาดูแลปัญหาความขัดแย้งฯลฯ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการต่อรองและตอบโต้กับความพยายามควบคุมพื้นที่ของกลุ่มอำนาจต่าง ๆ อย่างไม่สิ้นสุด

Abstract

This report is the result of the research project carried out during 2002-2005. The study area is at the Thai-Burma frontier which covers Tha Song Yang District of Tak Province on the east of Moei River and the Karen State on the west of the River. Research methods include document research, in depth interview with, participant observation in activities and ceremonies, informal talk with peoples and informants in the area and a simple socio-economic survey of households in five villages: Mae La Thai, Mae La Yang, Mae La Khi, Mae La Pho Khi and Tha Song Yang. The aim of the research is to explore the social, economic and cultural relationships between people, politic and interest groups and the states in the area. The attention is paid on how they contest, negotiate and response to each other's attempt to control and make use of the frontier opportunities.

The study found that 'Khon Muang' has moved into this frontier area longer than 100 years ago. The relationship between Khon Muang and Karen, who is the indigenous inhabitants, has been long developed in the economic, social and cultural areas. Moei has been designed to be an international boundary to divide land and people and put them under two states. But the situation along the frontier is complicated so that Moei could not carry out its duty as expected. In contrast, Moei facilitates the border crossing of people and goods based on long developed relationship between peoples. Negotiation between many parties in the area and between the states and the international power does facilitate the flow of goods and people across Moei.

The boundary of the frontier is not Moei but the invisible and flexible boundary encompass the relationships between peoples and groups in the frontier area including their network. This boundary enables frontier peoples to continue their lives and business across the border and to protect their areas from the exploitation of the powerful outsiders. The cultural identity of this frontier area is clear as cultural practices i.e. dressing, food, ceremonies, are different from those in other places. The frontier identity however is expressed when people feel that they were more exploited than to gain from an imposed project or they were just too much oppressed. Rallies against the resettlement of the Hmong refugee in the area, a letter requesting the UNHCR to look into the case of the murder of Karen refugee are just examples of the expression of the unity and the frontier identity and the continuation of the people struggle.